

Skydd mot olyckor

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande 14 motionsyrkanden som rör skydd mot olyckor, brandforskning, deltidsbrandmän, skogsbrandflyg och hyggesbränning, brandskydd i skolorna samt räddningstjänsten i sjön Hjälmarens och på Södertörn. Utskottet avstyrker samtliga yrkanden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Utskottets överväganden	4
Brandforskning.....	4
Deltidsbrandmän.....	5
Utbildning i skydd mot olyckor.....	6
Skogsbrandflyg och hyggesbränning.....	8
Skydd mot olyckor	10
Brandskydd i skolorna.....	12
Räddningstjänst i Hjälmarens och på Södertörn	13
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	15
Motioner från allmänna motionstiden.....	15

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Brandforskning

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Fö216 (c) och 2003/04:Fö246 (s).

2. Deltidsbrandmän

Riksdagen avslår motion 2004/05:Fö203 (m).

3. Utbildning i skydd mot olyckor

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Fö210 (c), 2003/04:Fö234 (s) och 2003/04:Fö266 (s).

4. Skogsbrandflyg och hyggesbränning

Riksdagen avslår motionerna 2004/05:Fö205 (kd) och 2004/05:Fö225 (c).

5. Skydd mot olyckor

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Fö231 (m) och 2003/04:Fö240 (mp) yrkandena 1 och 2.

6. Brandskydd i skolorna

Riksdagen avslår motion 2003/04:Ub392 (c) yrkande 27.

7. Räddningstjänst på Södertörn och i Hjälmarén

Riksdagen avslår motionerna 2003/04:Fö236 (kd) och 2004/05:T260 (fp) yrkande 7.

Stockholm den 5 april 2005.

På försvarsutskottets vägnar

Eskil Erlandsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Eskil Erlandsson (c), Tone Tingsgård (s), Ola Rask (s), Allan Widman (fp), Michael Hagberg (s), Berndt Sköldestig (s), Erling Wälivaara (kd), Britt-Marie Lindkvist (s), Rolf Gunnarsson (m), Åsa Lindestam (s), Heli Berg (fp), Peter Jonsson (s), Karin Enström (m), Marie Nordén (s), Lars Ångström (mp), Carl-Axel Roslund (m) och Karin Thorborg (v).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet 14 motionsyrkanden väckta under allmänna motionstiderna under 2003/04 och 2004/05 års riksmöten, vilka behandlar frågor om skydd mot olyckor och samhällets räddningstjänst.

Utskottets överväganden

Brandforskning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionerna 2003/04:Fö216 (c) och 2003/04:Fö246 (s).

Motionerna

I motion 2003/04:Fö216 av Rigmor Stenmark (c) framhålls att en stor del av brandforskningen i Sverige bedrivs genom forskningsanslag från BRANDFORSK, som är statens, kommunernas, försäkringsbranschens och industrins gemensamma organ för att initiera, bekosta och följa upp brandforskning.

Alltsedan tillkomsten av BRANDFORSK år 1979 har den forskning som avser t.ex. byggnadsverk, brand och miljö, människans roll och beteende samt anlagd brand säkerställts genom att staten (som står för ca 40 % av den totala finansieringen) har kanaliserat stöd till BRANDFORSK. Ett avgörande argument för att få behålla dessa övriga intressenter är att poängtera att deras pengar växlas upp genom att staten bidrar med medel i förhållandet 40/60. Det är av största vikt att riksdagen säkerställer brandforskningen i Sverige. Upphör statens stöd till BRANDFORSK kommer övriga intressenters bidrag även att äventyras, och landet riskerar att gå miste om en fortsatt kunskapsuppbyggnad omkring brand. Det är därför nödvändigt att riksdagen säkerställer att staten även fortsättningsvis bidrar med 40 % av finansieringen av BRANDFORSK samt att man följer upp verksamheten och håller sig uppdaterad på området.

I motion 2003/04:Fö246 av Cinnika Beiming och Ola Rask (s) framhålls att det är angeläget att säkerställa att den brandforskning som nu bedrivs i landet också fortsättningsvis kan genomföras. Detta kan göras genom att forskningsorganet BRANDFORSK även i framtiden ges ett ekonomiskt stöd. Det är av största vikt att riksdagen säkerställer brandforskningen i Sverige. Skulle statens stöd till BRANDFORSK upphöra kommer övriga intressenters bidrag att upphöra, och landet går därmed miste om en fortsatt kunskapsuppbyggnad omkring brand. Sverige måste förlita sig på forskningen utomlands.

Utskottets ställningstagande

Målet för verksamhetsområdet *Skydd mot olyckor* är att skydda människors liv, säkerhet och hälsa mot olyckor och förhindra eller begränsa skador på egendom och miljö. Detta sker genom säkerhetsfrämjande arbete och förebyggande åtgärder på alla nivåer i samhället, så att antalet olyckor minskar och konsekvenserna av de olyckor som trots allt inträffar minimeras.

Forskning och kunskapsutveckling har en viktig roll i detta utvecklingsarbete. Utskottet bedömer att även utländsk forskning kan vara värdefull för det säkerhetsfrämjande arbetet i Sverige.

Enligt vad utskottet inhämtat utvärderar Statens räddningsverk regelbundet sin forskningsverksamhet i syfte att kvalitetssäkra och pröva verksamheten. För närvarande pågår ett sådant utvärderingsarbete vad gäller verkets stöd till BRANDFORSK. Detta arbete beräknas vara klart under senare delen av våren 2005.

Regeringen har i regleringsbrevet för år 2005 uppdragit åt Statens räddningsverk att redovisa hur forskningsresultaten sprids och implementeras samt redovisa förslag på åtgärder i syfte att åstadkomma ökad samverkan mellan forskningsfinansiärer inom verksamhetsområdet. Räddningsverket skall redovisa en sammanställning av pågående och under 2005 påbörjade forskningsprojekt och på vilket sätt forskningen bedöms bidra till att uppnå målet för forskningen. Med utvärderingsresultaten som underlag kommer verket och regeringen sedan att kunna ta ställning till statens framtida engagemang i BRANDFORSK och i annan forskningsverksamhet till stöd för att uppnå målen för verksamhetsområdet.

Regeringen har vidare aviserat att förelägga riksdagen en forskningspolitisk proposition. Utskottet anser att riksdagen bör avvakta resultatet av Räddningsverkets redovisning om forskningen rörande skydd mot olyckor och den forskningspolitiska propositionen. Mot den bakgrunden avstyrker utskottet motionerna 2003/04:Fö216 (c) och 2003/04:Fö246 (s).

Deltidsbrandmän

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motion 2004/05:Fö203 (m).

Motionen

I motion 2004/05:Fö203 av Rolf Gunnarsson (m) pekas på de svårigheter – t.o.m. stora svårigheter – det är att rekrytera deltidbrandmän på många håll i landet. I många län har deltidbrandmännen en mycket viktig funktion. På många mindre orter finns räddningstjänsten endast via deltidskårer. Det finns på många håll problem med att rekrytera personer till dessa deltidskårer. Frågor kring försäkringar måste också tas upp. Arbetsgivarna skall inte ”behöva betala” sjukskrivningskostnader som drabbar den anställde då han eller

hon är i aktiv tjänst åt räddningstjänsten som deltidbrandman. De höga skatter vi i dag har gör att det också blir svårare och svårare att rekrytera eftersom det "negativa" att ha jour ofta inte ger det netto i plånboken som kan förväntas. Inte bara centralisering av arbeten till centralorter är en negativ bit, utan också frågor som utbildnings- och ersättningsfrågorna bör föras upp på riksnivå för att därmed uppmärksammas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet behandlade motioner av liknande karaktär förra riksmötet bl.a. frågan om anställningsvillkoren för deltidbrandmän (bet. 2003/04:FöU2 s. 24–26). Utskottet anförde i det sammanhanget bl.a. följande:

Arbetsmarknadens parter har i en central protokollsanteckning uppmärksammat problem med att rekrytera personal. Parterna har därvid kommit överens om att i god tid före nästa avtalsrörelse gemensamt göra en analys av förutsättningarna för att rekrytera och behålla personal till deltidskåren. Rapporten skall enligt protokollsanteckningen bl.a. belysa om nuvarande löne- och anställningsvillkor behöver förändras. Frågorna kring rekrytering av deltidbrandmän har uppmärksamats och arbete pågår.

Utskottet delar motionärens mening om behovet av en god rekrytering av deltidbrandmän, men vidhåller sin uppfattning att arbets- och anställningsvillkoren måste avgöras av arbetsmarknadens parter. Utskottet avstyrker således motionen.

Utbildning i skydd mot olyckor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionerna 2003/04:Fö210, 2003/04:Fö234 och 2003/04:Fö266.

Motionerna

Enligt *motion 2003/04:Fö210 av Rigmor Stenmark (c)* får alla barn i skolan i dag inte en förebyggande utbildning i brandskydd. Av landets skolelever är det enligt uppgift från Räddningsverket endast hälften av barnen som får några undervisningstimmar under sin grundskoletid. Hälften av barnen får alltså ingen undervisning alls.

Detta är allvarligt eftersom barn och ungdomar är de som orsakar flest anlagda bränder, enligt uppgift från samma källa.

Det är enligt motionären absolut nödvändigt att Räddningsverket tillförsäkras medel samt att dessa medel används att ge brandutbildning för alla barn i landets alla skolor på ett likvärdigt sätt. Det finns starka skäl att uppmärksamma Räddningsverkets synpunkter, varför brandutbildning i skolan skall säkerställas.

I motion 2003/04:Fö234 av Hillevi Larsson och Britt-Marie Lindkvist (s) framhålls att en person som får en hjärtinfarkt har större chanser att överleva om en sjuksköterska (eller någon annan som behärskar hjärt- och lungräddning) är i närheten och snabbt kan rycka in. Detsamma gäller för någon som blöder kraftigt eller har drabbats av andra svåra skador. Livet kan hänga på om någon i närheten kan stoppa blödning och vet hur man betar sig i en kris-situation. Tyvärr är kunskapen om första hjälpen inte särskilt stor hos majoriteten av Sveriges befolkning. Vissa kan, som frivilligt val, få träna hjärt- och lungräddning på en docka i skolan eller i arbetslivet. Det som enligt motionärerna krävs är en strategi för att nå målet att alla medborgare skall få grundläggande kunskaper om hur man räddar liv.

I motion 2003/04:Fö266 av Eva Arvidsson och Cinnika Beiming (s) pekar motionärerna på att under en följd av år har utbildningen i grundskolan kunnat säkerställas genom att Försvarsdepartementet har givit Räddningsverket ett riktat anslag för självskyddsutbildning. Av dessa pengar har en viss andel använts för att säkerställa undervisning i brandskydd i grundskolan.

Kunskap om brand från skoltiden är något som eleverna bär med sig resten av livet. Barn har en stor förmåga att ta till sig ett brandskyddstänkande om kunskapen ges i rätt åldersgrupp och om den förmedlas av personal från räddningstjänsten. Det finns enligt motionärerna således flera argument för att brandutbildningen i skolan bör säkerställas.

Utskottets ställningstagande

Utskottet erinrar inledningsvis om vad regeringen anför i budgetpropositionen för år 2005 om inriktning av verksamheten inom politikområdet *Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar*:

Den verksamhet som bedrivs inom politikområdet Skydd och beredskap mot olyckor och svåra påfrestningar skall leda till att det sker färre olyckor i Sverige, att färre människor skadas eller dödas samt att miljön utsätts för mindre påfrestningar till följd av de olyckor som trots allt inträffar. Inom politikområdet skall – såväl till lands som till sjöss – förebyggande, skadeavhjälpande och skadebegränsande arbete bedrivs för att uppnå regeringens mål. Regeringen anser att arbetet med att förebygga olyckor skall intensifieras. Arbetet inom verksamhetsområdet Skydd mot olyckor skall även fortsättningsvis präglas av minskad detaljreglering, införande av nationella mål, förebyggande arbete och en förändrad utbildningsstruktur.

För att uppnå målet med färre antal döda, färre antal skadade och mindre förstörelse av miljö och egendom krävs ökat fokus på de insatser som höjer den enskilda människans förmåga. I detta arbete är det särskilt viktigt att komma ihåg alla barn i samhället och beakta de särskilda aspekter som barns och ungas rätt till säkra miljöer ställer. För att tydliggöra detta skall Räddningsverket tilldelas ett samordnande ansvar att driva frågor om barnsäkerhet. Barnsäkerhetsarbetet syftar till att förbättra säkerheten samt motverka olycksfall och skador till följd av brister i den inre och yttre miljön.

De bidrag som ges till frivilliga försvarsorganisationer för att stärka den enskilda människans förmåga skall fortsättningsvis hanteras av Räddningsverket för att ytterligare kunna stimulera ett brett samhällsriktat säkerhetsarbete. Utbildningssatsningar riktade till den kommunala nivån bör öka så att bättre genomslag i säkerhetsarbetet kan uppnås.

Utskottet anser att den inriktning av politiken som regeringen redovisat ligger väl i linje med den som eftersträvas i motionerna. Det olycks- och skadeförebyggande arbetets betydelse framhålls inte minst i den nya lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO). Det förebyggande arbetets stora värde kommer även till uttryck genom den förlängning av brandmannautbildningen som skett inom ramen för Centrum för risk- och säkerhetsutbildning (CRS).

Utskottet delar motionärernas syn på den stora betydelse som brandskyddsutbildning och annan självskyddsutbildning har – inte minst av barn och ungdomar – för att minska antalet olyckor och skadornas omfattning.

Utskottet vill i sammanhanget peka på att Räddningsverket tillhandahåller ett kostnadsfritt utbildningsmaterial för både för- och grundskola för självskyddsutbildning samt att verket årligen ger Röda Korset i uppdrag att utföra s.k. självskyddsutbildning i första hjälpen samt hjärt- och lungräddning. Kurserna når årligen ca 35 000 privatpersoner samt skolbarn. Även andra frivilligorganisationer – vars verksamhet stöds av statsmedel – bör kunna lämna värdefulla bidrag i sammanhanget. Genom att grund- och gymnasieskolan samt räddningstjänsten har Sveriges primärkommuner som gemensam huvudman bör samarbetet dem emellan underlättas när det gäller att ge barn och ungdomar brandskyddsutbildning. Det ankommer dock på respektive kommun och skola att finna formerna för detta.

Den satsning som nu görs på Nationellt centrum för erfarenhetsåterföring från olyckor (NCO) kommer att bidra till förmågan att göra en mer samlad bedömning av olycksutvecklingen och säkerhetsarbetet i Sverige. Därmed bör det bli möjligt att ta ställning till om några särskilda insatser från riksdagens sida är påkallade.

Mot bakgrund av vad utskottet ovan anfört anser utskottet att motionerna 2003/04:Fö210, 2003/04:Fö234 och 2003/04:Fö266 inte behöver tillstyrkas.

Skogsbrandflyg och hyggesbränning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionerna 2004/05:Fö205 och 2004/05:Fö225.

Motionerna

Lars Gustafsson (kd) framhåller i *motion 2004/05: Fö205* att tidigare har övervakning av skogarna skett med s.k. skogsbrandflyg, men sedan några år har denna verksamhet lagts ned. Orsaken är att det statliga bidraget till denna viktiga verksamhet har dragits in.

Det ligger enligt motionären i det allmännas intresse att upprätthålla en effektiv övervakning av den svenska skogen för att kunna upptäcka och förhindra skogsbränder, inte minst med tanke på allemansrätten och de stora värden som skogen utgör.

I motion 2004/05:Fö225 av Håkan Larsson och Sven Bergström (c) framhålls att det i södra Norrland, särskilt i Jämtlands län, finns flera exempel på att skogsbolagens dåliga släckberedskap vid hyggesbränning leder till ökade kostnader för kommunerna och deras räddningstjänster. Detta borde enligt motionärerna vara oacceptabelt. Ett skogsbolag som genomför hyggesbränning utan tillräcklig beredskap för att klara släckningen och som därför kallar på räddningstjänsten har inget kostnadsansvar för sin oaktsamhet. Situationen är alltså så absurd att välbeställda skogsbolag, som inte klarar av att sköta släckningsarbetet i samband med egen hyggesbränning, kan rekvirera helikopterhjälp eller räddningstjänst – och sedan låta, den ofta fattiga, kommunen betala. Detta regelverk bör ses över och bolagen få ta ett ökat ansvar för de kostnader dålig brandberedskap vid hyggesbränning leder till.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid några tillfällen nyligen behandlat frågan om *skogsbombekvakningen* och statens roll i denna. I anslutning till behandlingen av budgetförslaget för år 2003 framhöll utskottet (bet. 2002/03:FöU1) bl.a. följande i fråga om motionsförslag om fortsatt statligt finansiellt stöd:

Utskottet kan hålla med motionärerna om att skogsbombekvakningen fyller en viktig funktion. Utskottet anser dock att det bör ankomma på den enskilda myndigheten att göra de verksamhetsprioriteringar som anses nödvändiga. Mot den bakgrunden är därför utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av de aktuella motionerna.

I ett särskilt betänkande (bet. 2003/04:FöU7) behandlade utskottet våren 2004 ett antal motioner som rörde ansvaret för skogsbombekvakningen. I fråga om ansvarsfrågan framhöll utskottet följande:

Bevakningen syftar till att mildra egendomsskador. Det är, såväl enligt den tidigare räddningstjänstlagen som enligt den nya lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, ägaren av egendom som har det yttersta ansvaret för sin egendom. Ett exempel på detta är att skogsägare också kan försäkra sin skog mot brand och andra skador, eller vidta andra åtgärder som t.ex. att organisera skogsbombekvakning för att skydda sin egendom.

Utskottet uppdrog i detta sammanhang åt regeringen att återkomma till riksdagen med en utvärdering av vilka eventuella konsekvenser det avskaffade skogsbombeflyget medfört.

Regeringen har i maj 2004 uppdragit åt Statens räddningsverk att utvärdera konsekvenserna av att det statliga bidraget till skogsbombekvakningen har upphört. En lägesredovisning skall lämnas i årsredovisningen för 2004 och slutredovisas i årsredovisningen för 2005. Utskottet anser att den av riksdagen begärda redovisningen bör avvaktas. Utskottet avstyrker därför motion 2004/05:Fö205 (c).

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att sydsvenska landshövdingar i ett brev till regeringen nyligen bl.a. har begärt att staten skall avsätta medel till skogsbrandflyg under sommaren 2005. Förslaget bereds i Regeringskansliet, och det ankommer på regeringen att ta ställning till det förslaget.

När det gäller frågan om *kostnadsansvaret för hyggesbränning* framgår det av lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) att staten eller en kommun skall ansvara för en räddningsinsats endast om det är motiverat med hänsyn till behovet av ett snabbt ingripande, det hotade intressets vikt, kostnaderna för insatsen och omständigheterna i övrigt. Samtliga dessa förutsättningar skall vara uppfyllda för att staten eller en kommun skall svara för insatsen. För varje räddningsinsats skall det finnas en räddningsledare, och det är räddningsledaren som avgör om kriterierna för räddningsinsats är uppfyllda.

Syftet med lagen är inte att befria den enskilde från ansvar och kostnader för ingripanden och föra över ansvar och kostnader till stat eller kommun. Staten eller en kommun skall hålla en organisation som kan gripa in när den enskilde inte själv eller med anlitande av någon annan kan bemästra en olycksituation, och det är endast under sådana förutsättningar som samhället skall svara för kostnaderna.

Kommunen och länsstyrelsen får utfärda föreskrifter om bl.a. eldningsförbud.

Enligt LSO skall kommunen när räddningsinsatsen är avslutad se till att olyckan undersöks för att i skälighets omfattning klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen genomförts.

Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motion 2004/05:Fö225.

Skydd mot olyckor

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionerna 2003/04:Fö231 (m) och 2003/04:Fö240 (mp) yrkandena 1 och 2.

Motionerna

I *motion 2003/04:Fö231 av Elizabeth Nyström och Magdalena Andersson (m)* framhålls som rör att Arbetsmiljöverket och Räddningsverket/Spräng har många beröringspunkter. De arbetar bägge med skydd och säkerhet som rör människor. Många föreskrifter berör bägges områden. Motionärerna anser att det finns många skäl som talar för att en sammanslagning av verken skulle vara fördelaktig, både av verksamhetsmässiga och av ekonomiska skäl. Vi anser därför att frågan seriöst bör utredas.

I *motion 2003/04:Fö240 av Lars Ångström (mp)* framhålls att det blir mer och mer uppenbart att de resurser som läggs på att förebygga stora och osannolika hot, som en militär invasion, är alltför stora och sker på bekostnad av vardagens säkerhet. En naturlig konsekvens av den omsvängning som pågår kanske

vore att Försvarsdepartementet i förlängningen döps om till Säkerhetsdepartementet och, i varje fall i väsentligt högre utsträckning än i dag, fokuserar på civil säkerhet och civila olyckor (*yrkande 1*).

Mot denna bakgrund ser motionären det som positivt att regeringen tidigare har givit Räddningsverket i uppdrag att starta ett nationellt centrum för erfarenhetsåterföring från olyckor (NCO). Uppdraget är inte tillräckligt brett; det fokuserar bara på olyckor. Regeringen bör ytterligare utveckla Räddningsverkets och NCO:s arbete med att ”ge en samlad bild och bedömning” av olyckor och säkerhetsarbetet i Sverige (*yrkande 2*).

Utskottets ställningstagande

Sprängämnesinspektionen inordnades i Statens räddningsverk den 1 oktober 2001 efter beslut av riksdagen.

Arbetsmiljöverkets verksamhet är främst inriktad på tillsyn samt på att meddela föreskrifter och avser i huvudsak reglerna i arbetsmiljölagstiftningen om hälsa och säkerhet i arbetslivet, som omfattar hela spektrumet från den psykosociala arbetsmiljön till den fysiska arbetsmiljön, med inriktning på att förhindra ohälsa. Statens räddningsverks verksamhet tar sikte på skydd av allmänhet, egendom och yttre miljö utan de ”begränsningar” som arbetsmiljölagstiftningen har.

De två myndigheterna har förvisso betydande beröringspunkter med varandra, liksom de även har med andra myndigheter vars uppgifter är att skydda människa och miljö, t.ex. Statens strålskyddsinstitut och Kemikalieinspektionen. Eventuella organisatoriska förändringar som berör myndigheterna bör enligt utskottets mening övervägas i ett vidare perspektiv. Utskottet avstyrker motion 2003/04:Fö231.

När det gäller förslagen i motion 2003/04:Fö240 *yrkandena 1 och 2* vill utskottet anföra följande.

Sverige införde år 2002 ett nytt krisberedskapssystem vars syfte är att i första hand stärka samhällets fredstida säkerhet och krisberedskap. Möjligheten har öppnats att finansiera insatser för att stärka samhällets säkerhet och robusthet, genom att resurser avsatta för att öka säkerheten vid höjd beredskap numera även kan nyttjas för åtgärder som stärker den fredstida beredskapen. En reformerad räddningstjänstlagstiftning trädde i kraft år 2004. Ett försvarspolitiskt beslut fattades år 2004 som innebär att försvarsutgifterna successivt reduceras t.o.m. år 2007. Försvarsberedningen har i uppgift att utarbeta ett förslag till en nationell säkerhetsstrategi. Regeringen har aviserat en proposition hösten 2005 om säkerhets- och sårbarhetsfrågor. Alla dessa åtgärder ligger i linje med det som motionären eftersträvar i yrkande 1. Det bör dock ankomma på regeringen att besluta om Regeringskansliets organisation.

Statens räddningsverk har av regeringen fått i uppdrag att fortsätta uppbyggnaden av ett nationellt centrum i Karlskoga för olycksuppföljning och statistikförsörjning (NCO), i samverkan med berörda myndigheter, institutioner, organisationer och företag. Räddningsverket har också regeringens uppdrag

att årligen redovisa en samlad bild och bedömning av olycksutveckling och säkerhetsarbete. Lärandet eller kunskapen skall användas i såväl det förebyggande som det skadeavhjälpande arbetet och således bidra till att regeringens mål om färre olyckor, färre skador på människor, miljö och egendom infrias. Från och med 2005 har NCO getts en fast organisatorisk form inom Statens räddningsverk och finansieras över särskild anslagspost om 1,7 miljoner kronor.

Utskottet vill även framhålla vad regeringen anför i budgetpropositionen för år 2005 rörande verksamheten inom politikområdet Skydd mot olyckor (s. 79 f.):

För att regering och myndigheter skall få bättre underlag inför kommande prioriteringar i säkerhetsarbetet kommer arbetet med att följa upp samhällets olycksförebyggande arbete att fortsätta. Ett starkt bidrag till detta är den fortsatta satsningen på Nationellt centrum för erfarenhetsåterföring från olyckor (NCO). NCO bidrar till förmågan att göra en samlad bedömning av olycksutvecklingen och säkerhetsarbetet i Sverige. Bedömningen skall årligen redovisas till regeringen och arbetet skall ske i samverkan mellan berörda myndigheter, institutioner, organisationer och företag.

Utskottet anser att det som eftersträvas i *yrkande 2* i allt väsentligt är tillgodosett. Utskottet avstyrker sålunda motion 2003/04:Fö240 yrkandena 1 och 2.

Brandskydd i skolorna

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motion 2993/04:Ub392 (c) yrkande 27.

Motionen

I motion 2003/04:Ub392 av Håkan Larsson m.fl. (c) anförs att det brandskydd en skola har beror på vilka regler som gällde i bygglagstiftningen vid tidpunkten för byggandet av skolan. Tyvärr är lagstiftningen inte retroaktiv, vilket innebär att nyare skolor har bättre skydd än äldre skolor. Enligt dagens byggregler skall det finnas utrymningslarm i samlingslokaler, aulor och matsalar. Behovet av utrymningslarm skall enligt byggreglerna avgöras från fall till fall. Krav kan också ställas med stöd av arbetsmiljöreglerna. Motionärerna anser att det bör finnas brandskydd oberoende av om skolan är nybyggd eller gammal. Regeringen bör låta göra en översyn av brandskyddet för skolor. Detta bör ges regeringen till känna (*yrkande 27*).

Utskottets ställningstagande

Brandsäkerhet eller brandskydd skapas genom ett antal olika åtgärder med stöd av flera lagstiftningsområden. Här kan nämnas plan- och bygglagstiftningen, arbetsmiljölagstiftningen, lagstiftningen om brandfarliga och explosiva varor och – inte minst – lagen om skydd mot olyckor. Enligt den senare

lagen gäller generellt att ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader skall upprätthålla ett skäligt brandskydd i byggnaden. Krav kan således ställas på brandskyddet oavsett när byggnaden är uppförd. Vad som är skäligt påverkas bl.a. av byggnadens användningssätt och de brandrisker som finns i byggnaden. Utskottet delar inte motionärens syn på behovet av en lagöversyn i denna fråga och avstyrker därför motionsyrkandet.

Räddningstjänst i Hjälmarén och på Södertörn

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionerna 2003/04:Fö236 (kd) och 2004/05:T260 (fp) yrkande 7.

Motionerna

I motion 2003/04:Fö236 av Sven Gunnar Persson (kd) framhålls att ansvaret för räddningsinsatser som berör Hjälmarén inte rör den statliga räddningstjänsten enligt den princip som råder för räddningsinsatser på Sveriges tre största sjöar, nämligen Vänern, Vättern och Mälaren. Ansvaret vilar i stället direkt på kommunal räddningstjänst eller ansvarig polismyndighet. Motionären menar att framför allt startskedet av en räddningsinsats kan försvåras och fördröjas eftersom Hjälmarén är delad mellan tre län, tre SOS-centraler, fyra kommunala räddningstjänster samt tre polismyndigheter.

Om statlig räddningstjänst råder för insatser på Hjälmarén skulle insatserna, utan gränsdragningsproblem, ledas från en och samma räddningscentral. Detta skulle avsevärt minska riskerna för fördröjande och missförstånd i en räddningsinsats.

I motion 2004/05:T260 av Karin Pilsäter m.fl. (fp) understryks det att det i samband med de omstruktureringar av försvarsorganisationen som nu förestår finns anledning att tro att Berga/Muskö kommer att påverkas. Det är viktigt att huvudstadsregionen och den känsliga skärgården tillförsäkras ett tillräckligt gott skydd för insatser vid miljökatastrof, olycka eller hot som kräver större räddningsinsatser (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Frågan om räddningstjänsten på sjön Hjälmarén har utretts, och regeringen har tagit ställning i frågan i proposition 2002/03:119 Reformerad räddningstjänstlagstiftning. I denna proposition anges under avsnitt 7 *Geografisk avgränsning mellan statens och kommunernas skyldigheter* (s. 77) följande:

Även när det gäller arbetet med räddningsinsatser på sjön Hjälmarén, som ett par remissinstanser tagit upp, är det viktigt att ansvariga myndigheter samarbetar med varandra. Regeringen finner inte nu skäl att ändra ansvarsförhållandena när det gäller denna sjö.

Utskottet hade vid beredningen av lagförslaget så sent som hösten 2003 inget att invända mot regeringens uppfattning i frågan. Utskottet avstyrker motion 2003/04:Fö236 (kd).

Det finns enligt lagen om skydd mot olyckor ett statligt ansvar för räddningstjänst till sjöss och ett kommunalt ansvar för räddningstjänst på land. Ansvaret för beredskap och skydd mot olyckor i den aktuella regionen *Södertörn* ändras inte genom förändringen av Försvarmaktens verksamhet vid Berga och Muskö. Samhällets resurser för insats vid en större naturkatastrof måste tillgodoses oavsett om verksamheterna vid Berga och Muskö förändras eller inte. Ansvaret att tillhandahålla tillräcklig förmåga för räddningsinsatser enligt den lokala riskbilden finns kvar oavsett Försvarmaktens omlokalisering.

Det kan vidare nämnas att Räddningsverket har ett av sina 5 oljeskyddsförråd med personal vid Södertörns Räddningstjänstförbund. Förrådet skall kunna sättas in vid både nationella och internationella insatser.

Motionärerna tar inte direkt upp de resurser som Försvarmakten har i form av helikoptrar, vilka kan användas vid räddningsinsatser till lands eller till sjöss. Kommande omstationering av Försvarmaktens helikoptrar innebär förändrade insatstider i bl.a. Stockholmsområdet med militära helikoptrar. Enligt vad utskottet erfarit avser Sjöfartsverket inom kort inleda ett upphandlingsförfarande för att kunna teckna avtal med andra operatörer så att räddningsberedskapen med helikoptrar blir oförändrad.

Utskottet avstyrker motion 2004/05:T260 yrkande 7.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden

2003/04:Fö210 av Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av brandkunskap i skolan.

2003/04:Fö216 av Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om brandforskning i Sverige.

2003/04:Fö231 av Elizabeth Nyström och Magdalena Andersson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en sammanslagning av Arbetsmiljöverket och Räddningsverket/Spräng.

2003/04:Fö234 av Hillevi Larsson och Britt-Marie Lindkvist (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kunskaper om första hjälpen bör erbjudas alla inom ramen för skola och arbetsliv.

2003/04:Fö236 av Sven Gunnar Persson (kd):

Riksdagen begär att regeringen snarast återkommer med förslag till hur räddningsinsatserna på sjön Hjälmarens kan likställas med räddningstjänst för sjöarna Väneren, Vättern och Mälaren.

2003/04:Fö240 av Lars Ångström (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att förstärka samhällets arbete med att förebygga civila hot och olyckor, på bekostnad av militära hot.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att ytterligare utveckla Räddningsverkets och NCO:s arbete med att ”ge en samlad bild och bedömning” av olyckor och säkerhetsarbetet i Sverige.

2003/04:Fö246 av Cinnika Beiming och Ola Rask (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av svensk brandforskning.

2003/04:Fö266 av Eva Arvidsson och Cinnika Beiming (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av brandutbildning i skolorna.

2003/04:Ub392 av Håkan Larsson m.fl. (c):

27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anføres om en översyn av brandskyddet för skolor.

2004/05:Fö203 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om villkoren för och rekryteringen av deltidsbrandmän.

2004/05:Fö205 av Lars Gustafsson (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om behovet av ett fungerande skogsbrandflyg.

2004/05:Fö225 av Håkan Larsson och Sven Bergström (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om förändrat kostnadsansvar för släckning vid hyggesbränning.

2004/05:T260 av Karin Pilsäter m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om huvudstadsregionens försvar och räddningsverksamhet.